

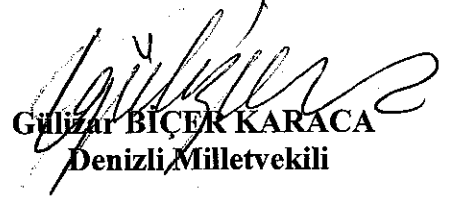

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 13 Eylül 2019
Sayı : 830

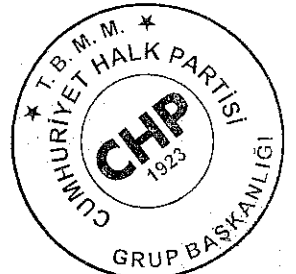
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

14/6/1973 tarih ve 1739 sayılı Kanun'un 25. Maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Gülizar BİÇER KARACA
Denizli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Gençlik	
Esas Komisyon	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor	
Tarih :	01 Ekim 2019	Esas No. 2/2192

391/2/1

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR BSK LİGİ
13 Eylül 2019
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
13 Eylül 2019
No: 533439
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Çevre, canlıların tüm hayatları boyunca birbirleri ile ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları doğal ortamdır. Yaşam ve çevre birbirlerine bağlı olduğu için çevre tüm canlılar için önemli bir unsurdur. Bunun yanında insan hayatı ve doğal yaşam birçok denge üzerine kurulmuştur. Bu dengelerden belki de en büyüğü insanın çevresiyle oluşturduğu ilişkidir. Bu doğal dengeyi oluşturan zincirin halkalarına dışarıdan yapılan etkiler bu dengenin olumsuz yönde etkilenmesine ve geri dönülmez boyuttaki hasarlara, yok oluş düzeyine varan kayıplara neden olmaktadır. İnsanın doğayı kullanımının yarattığı olumsuz etkiler nedeniyle, öğrencilere küçük yaştan itibaren içinde yaşadığımız doğanın sahibi değil doğanın bir parçası olduğumuz gerçeği öğretilmelidir. Çevre ve doğa ile ilgili yaklaşımın sadece "koruma" esaslı olarak görülmesinin yanlışlığını ortadan kaldırmak için öğrencilere kazandırılacak tutum ve davranış, değerler ile temel bakış açısı, doğa hakları bilinci ile örtüşmelidir.

Çevre sorunları, sadece insanların değil tüm canlıların ve doğal varlıkların karşı karşıya kaldığı en büyük problemlerden biridir. Sadece ülkemizde değil küresel ölçekte yaşanan sorunların temelinde yanlış ve eksik bakış açısı yatmaktadır. Kuşaklararası eşitliği yok eden uygulamaların hem mağduru hem de sorumlusu olarak insanlığın gelişim evresinde eğitimin yapıcı ve çözüm odaklı olması önem taşımaktadır. İnsanlığın kendi eliyle doğayı yok edecek uygulamalarının yerini bilimsel, teknolojik gelişmeler ışığında etik değerler çerçevesinde içinde yaşadığımız çevreye ve dünyaya katkı sağlayacak, doğayla uyum içerisinde yeni çözümler geliştirecek uygulamaların alması için eğitim kilit öneme sahiptir. Çevrenin zarar görmesini engellemede ve çevre sorunlarının çözülmesinde en önemli etkenlerden biri ise eğitimidir.

Hepimizi doğrudan ve dolaylı ilgilendiren yaşamsal konulardaki bu temel sorun üzerinde insanların etkisi çok büyüktür ve bu etki; su kirliliği, küresel ısınma, tarım arazilerinin tahribi, toprak kirliliği, yağmur ormanlarının tahrip edilmesi, ozon tabakasının zarar görmesi, güvenilir gıdaya erişim, biyolojik çeşitliliğin tehdit altında olması, küresel iklim krizi gibi konularda eşi görülmemiş bir şekilde kendisini göstermektedir.

Çevre eğitiminin temel amaçlarından biri çevre okuryazarı toplum yetiştirmektir. Çevre okuryazarı bireyler, çevreye duyarlı, çevre bilgisine sahip ve çevreye yönelik olumlu tutum gösteren kişilerdir. Çevreye duyarlı davranışların gelişimini engelleyen en önemli faktör bu davranışların gelişimini engelleyen bilinç eksikliğidir. Çevre bilgisi ve çevreye yönelik tutum davranışı etkileyen iki faktördür. Çevre bilgisi, ekosistem üzerindeki toplumun etkisini anlama ve değerlendirme yeteneğidir. Çevre tutumu, çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunma gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara olan olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerinin hepsi olarak tanımlanmaktadır. Çevreye yönelik tutum çevreye yönelik davranışları belirlemede etkindir. Çevre eğitiminde çevre bilgisi, çevreye yönelik tutumlar ve çevreye yönelik davranışlar olmalıdır. Bireylerin çevrenin önemini anlamaları, onu sürdürebilir hale getirmek için yapılması gerekenleri öğrenmeleri yine eğitimden geçmektedir. Çevre ve doğa hakları konusunda bilinçli bir toplum oluşturmada okullarda verilen eğitimin bu çerçevede yenilenmeye, geliştirilmeye açık olduğu ortadadır.

Tutumun davranışı etkileyen bir durum olduğu düşünülürse bireylerin çevreye olumlu tutum geliştirmesi, sürdürülebilir çevre için önemli bir adımdır. Aynı zamanda çevre eğitimi

sürdürülebilir yaşam için sadece geleceğin mühendisleri, mimarları, teknokratları, yöneticileri olacak öğrencilerin ülkemize sağlayacağı katkı açısından değil dünya insanlık mirasına bırakacağı etkiler açısından da öneme sahiptir.

Yapılan araştırmalarda çevre eğitimi programının bireylerin çevre bilincine, tutumlarına ve davranışlarına önemli ölçüde etki ettiği ve kalıcılığını sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanısıra, 2007 yılında yapılan bir çalışmada ortaöğretim programında seçmeli olarak verilen “Çevre ve İnsan” dersini alan öğrenciler ile almayan öğrencilerin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarına etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, “Çevre ve İnsan” dersini alan ve almayan öğrencilerin çevreye yönelik bilgi ve tutum ortalamaları arasında, dersi alan öğrencilerin lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Çevre konusunda yeterli eğitimi alan bireylerin, çevreye duyarlı, sürdürülebilir, toplumsal ve sosyal fayda içeren, ülkemize katkısı olacak yaratıcı fikirler üreteceği ve çevre sorunlarını azaltacakları beklenmektedir. Çevre sorunlarının azalması, çevreye duyarlı bireylerin artması, uyum içinde nesiller yetiştirilmesi ancak eğitimde bu konuya verilen Milli eğitimin temel amaçlarından biri de çevreye duyarlı gençlerin yetiştirilmesi olmalıdır.

Çocuklar, birey olarak sahip olduğu hakların yanında sadece çocuk olmalarından dolayı da bireysel ve kolektif haklara sahiptir. Devletlerin, çocukların içinde bulundukları çevre ve koşulları geliştirmeye yönelik önlemler alması ve iyileştirmeler yapması gerekliliktir. Anayasamızda güvence altına alınan sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı, çocukları doğrudan etkilemektedir. Değişen dünya ve gelişen teknoloji; çocukların içinde yaşadıkları doğadan giderek uzaklaşmasını, kopmasını, gerçeklik algılarının aşınmasını, hareket alan ve kabiliyetlerinin kısıtlanmasını, temel yaşam becerilerinin değişimini ve diğer başka yaşamsal zorlukları beraberinde getirmektedir. Çocuklarımızın doğanın bir parçası oldukları bilinciyle sağlıklı bir çevrede yetiştirilmesi için; doğanın hakları olduğundan hareketle, doğa ve hayvan sevgisi, ekolojik yaşamın önemi, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi, geri dönüşümün önemi, çevre için tehlike oluşturabilecek atıklar, atık sular, evlerde uygulaması gereken tasarruf önlemleri konuları müfredattaki ders içeriklerine detaylı ve kapsayıcı bir şekilde girmesi, bu alanda yeni dersler ve projeler organize edilmesi gereklilik halini almıştır. Sağlıklı, yaşadığı ekosistemin bir parçası olduğunun farkında olan, ekosistem mantığını özümseyen öğrencilerin yetiştirilmesi, sadece kendileri için değil, ülkemiz ve doğal varlıklarımızın sürdürülebilirliği için elzem hale gelmiştir.

MEB müfredatımızın, okullarda okutulacak ders kitapları ve kullanılacak materyallerin yeniden gözden geçirilerek yenilenmesi, doğa hakları temelli yaklaşım esas alınarak hazırlanması, M.E.B. personeli ve öğretmenlere yönelik Ekosistem ve doğa hakları konusundaki Temel İlkeler eğitimlerinin kurum içi eğitimler olarak artırılması gerekmektedir.

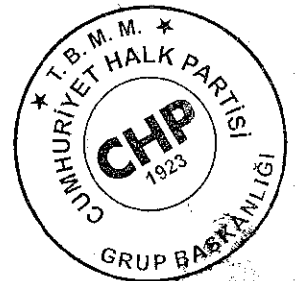
Söz konusu gereklilikler tarafımızca, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılı başlangıcında Milli Eğitim Bakanlığı’na müfredat önerisi olarak kamuoyuyla paylaşılmıştır. Aradan geçen bir yıla rağmen Bakanlık bu konuda girişimde bulunmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu doğrultuda çalışma yapmaması nedeniyle ilköğretim, lise ve dengi okullarda Çevre ve İnsan dersinin kanun ile zorunlu hale getirilmesi zarureti doğmuştur.

Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde de, "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir" denilmiştir. 56. maddesiyle de çevreyi geliştirme, çevre ve sağlık hakkını koruma ve çevre kirlenmesini önleme hem devlete hem de yurttaşlara yüklenmiş Anayasal bir ödevdir. Devletin ve yurttaşların, verilen bu ödevleri yerine getirilebilmesi, şüphesiz ki bu yönde verilecek eğitim ve farkındalık çalışmaları ile mümkün olmaktadır. Temel Anayasal ve yurttaşlık ödevlerinin anlatıldığı derslerin zorunlu tutulması, Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğunun da bir gerekliliğidir.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun Amaçlarının sayıldığı 2. Maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince, Çevre ve İnsan dersinin zorunlu tutulması, kanunun amaçları ile bağdaşmaktadır. Aynı maddenin 2. Fıkrası gereğince, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirebilmek için de Çevre ve İnsan dersinin zorunlu tutulması Anayasal bir zorunluluktur.

Çevreye duyarlı, doğal varlıkları bireylerin yetiştirilmesinin amaç edinilmesi Çevre eğitiminin zorunlu ders olarak okutulması ile mümkündür. Bu kanun teklifiyle eğitim sistemimizde çevre ve doğa hakları bilincine sahip bireylerin yetişmesi ve ciddi tehdit altında olan çevremizi ve doğamızı korumak adına genç nesillerin yetiştirilmesi için Çevre Derslerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından zorunlu ders programına alınması hedeflenmektedir.

14/6/1973 TARİH VE 1739 SAYILI KANUN'UN 25. MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 14/6/1973 tarih ve 1739 sayılı Kanunu'nun 25. Maddesinin '....isteğe bağı seçmeli ders olarak okutulur.' Cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

'Çevre ve İnsan dersi, ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.'

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

